

ELNÖKI MEGNYITÓ*

Fölszabadulásunk hetedik évében, a fordulat évétől számított harmadik évben, a Magyar Földtani Társulat új századot nyitó működésében új utakra tért. Utunk a nép szolgálatában álló szocialista országépítés útja, melynek irányát és ütemét a Magyar Dolgozók Pártja és bölcs vezetőnk, *Rákosi* Mátyás szabja meg. Többbizben reámutattunk arra hogy a Magyar Földtani Társulat ezt az utat és irányt, kezdettől fogva vállalta s most azt is megállapíthatjuk, hogy ma már Társulatunk minden működő tagja, ezt az utat tudatosan, építő tevékenységgel járja is.

Tervgazdálkodásban vagyunk. A hároméves terv teljesítésében még bizonytalanul, sok nehézséggel működünk. Most, ötéves tervünk kidolgozásában, a Szovjetunió példájával s annak reánk méretezett követésével, határozottabb keretet alakítottunk. Annak idején alkalmunk volt itt ismertetni a Szovjetunió háborúutáni első ötéves tervének földtani irányelveit, amelyek hatalmas eredményekkel meg is valósultak. Magunk további okulására, lássuk ezúttal röviden, a Szovjet Tudományos Akadémia ismertetése alapján, a földtani tudományok szerepét a második ötéves tervben.

A természet átalakításának sztálini terve és a kommunizmus nagy építkezései, a szovjetgeológusokat kétirányú föladatok elé állítja. Ezek között első helyen állnak a kujbisevi, sztálingrádi vízierőművek, a sztálingrádi és turkmén főcsatornák létesítésével kapcsolatos komplex földtani kérdések. Ezeknek a föladatoknak, a legmesszebbmenő elméleti vonatkozásokig terjedő, igen részletes közettani, őslénytani, rétegtani és tektonikai elvégzésére, egész geológus-seregek vannak foglalkoztatva. Különös figyelmet fordítanak itt a hatalmas föltárások anyagának begyűjtésére és gyors földolgozására, hogy az eredmények a munka folyamán, a munka menetére irányítólag fölhasználhatók legyenek. Nyomatékosan föl kell figyelniünk erre a követendő munkamódszerre, mert mi még az utólagos anyag földolgozásban is csak a kezdet-kezetén vagyunk. Nagyszabású építkezéseinkben és létesítményeinkben pedig többnyire csak utólag és már elkésve jut számításba a földtani szakszolgálat, nem is szólva a munka folyamán történt nagyszabású föltárások folyamatos, rendszeres vizsgálatáról, anyaggyűjtéséről és földolgozásáról. Rengeteg, soha nem pótolható földtani megismerési adat megy így kárba, ósrégészeti és más tudományokat is érdeklő leleteken kívül. Nem ritka az sem, hogy csak az e'hibázott munka befejezésével értesülünk az elkövetett földtani hibákról.

A szovjetföldtan ötéves tervének másik föladata az ideológiai harc kérdése a tudományos szaklapok munkájának, az intézmények és laboratóriumok tudományos tevékenységének gyökeres megjavítása. Elsőrendű kötelességül szabja meg a szovjet tudósok szerepének és jelentőségének, a világtudományban való elsőségüknek megmutatását. Külön figyelmet fordít a terv a kutató-geológuscsoportok fejlesztésére, kibővítésére és továbbképzésére, nehogy a kutatóintézetek megfelelő utánpótlás nélkül maradjanak. A tudományok sikeres fejlesztése és a tudományos kutatások eredményeinek a népgazdaságban való alkalmazása, nálunk is nagymértékben a képzett szakemberek létszámának további növelésétől függ.

* A M. Földt. Társulat 1951. VI. 6-án tartott közgyűlésén.

Az ideológiai-harc kérdését, magunkra nézve is kötelezőnek tartjuk. Vállaljuk, mert *Sztálin* szerint „A leninista nem lehet csupán kedvelt tudományágának specialistája, hanem egyúttal politikusnak és társadalmi embernek is kell lennie, élénken érdeklődni kell országa sorsa iránt, ismernie kell a társadalmi fejlődés törvényeit, tudnia kell alkalmazni ezeket a törvényeket és arra kell törekednie, hogy az ország politikai vezetésében aktív része legyen.“ Természetesen a szakemberek számára ez még külön megterhelés. Azonban olyan megterhelés, amely bőségesen meghozza a maga gyümölcsét. A dialektikus materializmus a korszerű földtan kutatómódszere. Oknyomozó vizsgálataink a filozófiai módszert nem nélkülözhetik és nem kétséges, hogy ez a módszer számunkra csak a dialektikus materializmus lehet, amely a földtanban tárgyszerűen benne van, eddig is ösztönösen gyakoroltuk, most pedig tudatosan kell vele élnünk, vizsgálataink tökéletesebbé tételére.

Nem utolsó sorban, a szovjetpélda nyomán foglalkozunk tudományos előadásaink és közleményeink színvonalának tárgyi és formai emelésével szaknyelvünk fejlesztésével, egységes, magyaros nevezéktan létesítésével. Ezen a téren szakértársaink részéről kevés megértésre, még kevesebb közreműködő segítségre tártunk. Ennek oka a kényelmesebb megszokottság, ritkábban makacs megrögzöttség, önkritika hiánya és a kritikával szembeni érzékenység. Tudatosítanunk kell, hogy a kéziratok lektorálása, a szükséges kollektív munka egyik formája, kölcsönös segítség abban, hogy munkamódszereinket javítsuk, szakmai látóköriünket bővítsük. Mindez pedig a szocializmust-építés gyakorlatához tartozik.

A szovjetföldtan öt éves tervének központi föladata a tektonika; e köré kell tömöríteni az egyes földtani tudományágak egyéb föladatait. Ezek között kiemelik a kőzetek részletes ásványos és vegyi összetételének megismerését, azok időbeli és térbeli elterjedését, keletkezését és az ásványtársulások vizsgálatát. A Szovjetunió földtani munkálatainak széles kerete az összehasonlító szintézis érdekében sürgetően előírja az egységes rétegtani táblázat kidolgozását, ami nélkül bármilyen ásványi nyersanyag előfordulásának előzetes földtani meghatározása lehetetlen. Ennek érdekében, az egyes területrészek alapos fejlődéstörténeti megismerésében nagy szerepet kap a szárazföldi és partszegélyi üledékek pollenvizsgálati módszere, valamint a szerves élet fejlődési szakaszosságának mennyiségi és minőségi elemzése. Tektogenetika terén a szovjet-geológia, *Karpinszkij* ősföldrajzi módszere szerint, az üledékképződés és a fácienvizsgálatok tökéletes kivitelével, kétségtelenül élenjáró. Nagy gyakorlati eredményeiknek egyik alappillére ez a tudományos munkamódszer, amit el kell sajátítani és követni kell nálunk is, meginduló anyagvizsgálataink kivitelében. Nem könnyű feladat, mert alapos fölkészültséget igényel, de csak így tudjuk fölszámolni azt a könnyű fajsúlyú „tektonikai szintézist“, amely fölépítményt ad, megfelelő alapépítmény nélkül.

További föladatai az öt éves tervnek az *Obrucsev* által neotektonikának nevezett, a földkéreg fiatalkori mozgásainak rendszeres, intézményes továbbfejlesztése. Életbevágó tektonikai föladatokként jelölik ki a szerkezeti formaelemek (redők, törések) mikrotektonikai részletvizsgálatát, mert ezek határozzák meg a hasznosítható anyagok lokalizálódását. A kéregmozgási folyamatok és a magmatizmus kölcsönösségét, a mozgásmechanikai vizsgálatokat és a szovjet-geotektonika tudományos-elméleti, általános alapelveinek kimunkálását. Az utóbbi nagyjelentőségű lesz számunkra is, mert a szovjetgeológiai kutatásokból ezen a téren jutott legkevesebb bele a földtani irodalomba.

Az öt éves tervben valamennyi földtani föladat a tektonikai irányelvek szerint van kitűzve. A kőzettani kutatásokban az üledékkőzettani vizsgálatok szükségessége és nagy népgazdasági jelentősége erősen kihangsúlyozódik, még pedig az üledékképződés elméleti részeinek, a tektogenezissel való kapcsolatnak, a geoszinklinális-képződésnek kidomborításával. Különösen időszerű a bauxit, a vas- és mangánérc, foszforit kvarckőzetek és glaukonit képződésének kritikai vizsgálata. Meg kell szervezni a kőzetek diagenezisére és epigenezisére vonatkozó munkálatokat is. Mindezek, a vizsgálati módszerek tökéletesítésével, a legkorsze-

rőbb eszközök és eljárások fölhasználásával történhetnek. Az agyagközetek vizsgálata spektrofotometriás, elektronmikroszkópos, elektronografiás módszerek fokozottabb alkalmazásával történik.

Jelentős teret kap az öt éves tervben a Szovjetunióban nagy kiterjedésű negyedkori üledékek komplex-tanulmányozása, a geológusokon kívül geomorfológusok, geográfusok, paleontológusok és más idevágó különleges tudományágak szakembereinek bevonásával és együttes összefogásával. Ezeknek a tanulmányoknak nagy elméleti és népgazdasági jelentőséget tulajdonítanak. A negyedidőszak összesített vizsgálata, a szervetlen és szerves világ fejlődésének megismerésével, módot ad itt is elsősorban a negyedkori üledékekkel kapcsolatos hasznosítható anyagok keletkezési törvényszerűségeinek s ezáltal azok kutatásának megállapítására, de ezen túlmenően, biztosan megalapozza az ezekben mindenütt végzett építési hidrotechnikai, talajjavítási és telepítési földadatok tökéletes kivételét. Nem utolsó sorban az ember fejlődésének megismerésére is vezet, mert az ember föllépése a negyedkor alakulásával kapcsolatos. A Szovjetunió európai részére, öslénytani a'apon kidolgozták a negyedkor rétegtani tagolódását s az öt éves terv ennek továbbfolytatását, ásátásokkal való kiegészítését, a neotektonikai és az ősföldrajzi viszonyok vizsgálatát tűzte ki célul. Idekapcsolódnak a leningrádi Jégkutató Intézet vizsgálatai is, melyek a maguk nemében első helyen állnak ezen a téren.

A kőszénkutatások feladata a háború utáni második öt évben, a szénkőzettani vizsgálatok továbbfejlesztésén kívül, azoknak az általános törvényszerűségeknek megállapítása, amelyek a kőszénösszletek keletkezési módját és a különböző földtani korú kőszéntelepek medencealakulatát, szerkezeti kiterjedését megszabják. A vizsgálat középpontjában ezúttal a kanszki, peccorai, bureinszki és Szovjetunió keleti részén levő egyéb medencék állanak.

Az olajföldtan vonalán, az Orosz-tábla, Uralvidék és a Káspi-tenger süllydékének északi szegélyén palaeozoós, az Északi-Kaukázus-vidék harmadidőszaki, az Embrusz jurabeli-, valamint Turkménia neogén-üledékeinek vizsgálata van előírva. Az olajkutatás irányelvei: 1. az olajmezők kőzettani, geokémiai, hidrokémiai, vízföldtani, élet-földtani és ősföldrajzi viszonyainak részletes megállapítása; 2. az olajtartalmú kőzetek tárolóképeségének és elterjedésének megállapítása; 3. az olaj migrációs feltárása; 4. a bitumenek geokémiájának és fázisállapotának vizsgálata.

Hasonló részletességgel szabja meg a terv a magmás kőzetek vizsgálatának irányelveit is, mindenütt kihangsúlyozva az általános elméleti vizsgálatok alapvető voltát. A petrogenetikus elméleti megállapításokat kísérletileg ellenőrizni kell s ezek a kísérletek egyszerűsége s a technológiai célokot is szolgálják. Az öt éves terv során, a Szovjet Tudományos Akadémia földtani-földrajzi osztálya mellett működő általános és kísérleti kőzettani kutatóintézet összszövetségi tanácskozáson, az eddigi tapasztalatokat és vizsgálati eredményeket a népgazdaságban való fölhasználás tekintetében fogják megvitatni.

Külön érdekesség lehet számunkra a világszerte elismert *Vernadskij*—*Fersman* nyomdokán haladó ásványtan és a geokémia szovjet kutatási területe. Ásványtani vonalon, az eddigi nagy teljesítmények fölemlítésével, rámutatnak arra a hiányra; hogy még nincs megírva a szovjet mineralógia története, amely a világ elé tárná kétségbenvonhatatlan elsőségüket ezen a téren, másrészt az ásványképződés elmélete még hiányosan van kidolgozva. Az öt éves tervben előírt feladatok közül kiemeljük a következőket:

1. Az ásványképződés törvényszerűségei, különös tekintettel a földtani környezetre.
2. A földkéreg ásványainak, közös-előfordulási együttesének (paragenezis) törvényszerűsége.
3. Izomorfia, metasomatózis és kristályszerkezeti jelenségek vizsgálata.
4. Az ásványok tér- és időbeli eloszlásának földtani törvényszerűsége.
5. Új ásványterületek tanulmányozása, a népgazdaság érdekében. Mindezek az elméleti vizsgálatok szoros összefüggésben vannak a Szovjetunió nyersanyag-kutatási földadataival.

A *Vernadszkij*-tól vitathatatlanul legteljesen és legjobban kiépített geokémia, a Föld összetételében résztvevő elemek történetével, térbeli és időbeli elterjedésével mozgásával és genetikai kapcsolatával foglalkozik. A legtöbb elem földkéregbeli szerepét és elterjedését szovjet tudósok tisztázták. Különösen részletesen és alapvetően vizsgálták, az ugyancsak *Vernadszkij*-tól kialakított biokémia útján, a bioszféra összetételét. Az ötéves terv geokémiai feladatai: 1. Egyes, a népgazdaság számára legfontosabb kémiai elemeknek geokémiai vizsgálata, a ritka fémekre való tekintettel, a különböző kőzetfajtákhoz való viszonyukban. 2. Különböző anyagok izotop-összetételű elemeinek genetikai vizsgálata, az ásványok izotop-összetételű elemeinek genetikai vizsgálata, az ásványok eredete és földtani kora tekintetében. 3. Az atommódszer bevezetése a földtani vizsgálatokba. Ezeket a feladatokat a népgazdaság jelölte ki az ásványi nyersanyagok komplex felkutatása érdekében. Ezenkívül foglalkozik az ötéves terv az ércelőfordulásokra és az ércképződésre vonatkozó megállapítások és elméletek fölülvizsgálatával is. Figyelemreméltó, hogy a szovjet tudósok a gránit-batolitos ércképződés összefüggő, egységes genezise helyett, a földkéreg különböző szerkezeti öveihez kötött, különböző magmás képződésekkel kapcsolatos ércképződést veszik alapul. Ezek szerint, az általános és helyi szerkezeti viszonyok szabják meg az érctelepek minőségét és térbeli megjelenési módját. Az ércutatás tekintetében ez a lényeges fölfogásbeli különbség azt jelenti, hogy a szovjet geológia a földtani viszonyok részletes vizsgálatából indul ki s abból következtet az ércesedés módjára és kifejlődésére, míg a nyugati elgondolás, az ércképződést egyöntetűen történő, időtől függő, termodinamikai szabályozásra vezeti vissza.

Az ércutatás területén szerepet kap a kolloidika, va' amint a dúsulási folyamatok tér- és időbeli elemző vizsgálata is. Ezek alapján az ötéves terv a következő főbb kérdéseket tűzte ki célul: 1. Az ércképződés és a szerkezeti magmatizmus közötti kapcsolat s az egyes ércelőfordulásokban az ércképződés és a kőzetkifejlődés közötti összefüggés. 2. Gyűrődéses és töréses szerkezetek szerepe az ércképződés lokalizálásában. 3. Egyes ásványos anyagok dúsulási sajátosságainak geokémiai törvényszerűsége és a földtani környezethez való viszonya. 4. Az ércesedési folyamatok fejlődésmenete a földkéreg meghatározott helyén. 5. A megfelelő földtani környezetben várható érctelepek típusainak megállapítása. 6. Ilyen ércképződési analízissel részletes térképek készíthetők a Szovjetunió ércterületeiről, valamint új és kevésbé kutatott területekről.

Foglalkozik az ötéves terv a Szovjetunióban ugyancsak nagy jelentőségű vulkanológiai feladatok kijelölésével. Ezek részben a ma működő, kamcsatkai és a Kurili-szigetek vulkánjaira vonatkoznak, kísérő jelenségeikkel, geizirtevékenységgel és földrengési vizsgálatokkal együtt. Külön kutató-expedíciók foglalkoznak a Kaukázuson-túli vidék harmadidőszaki vulkanizmusával, valamint a Szibériai-tömb központi részén, a Bajkál- és a Bajkál-on-túli terület neotektonikus pleisztocénbeli vulkáni megnyilvánulásokkal. Ezek a vizsgálatok külön vulkanológiai kutató-intézetek és megfigyelőállomások útján történnek, ugyancsak komplex-módon, a földtani, ásványtani, kőzettani és geofizikai módszerek és anyagvizsgálatok együttesében.

Nagy szerepe van az ötéves tervben a vízföldtani kutatásoknak, amelyeknek szükségességét és jelentőségét a nagyszabású építkezések, ipartelepek és mezőgazdasági létesítmények fokozzák. Ezeknek a feladatoknak minél jobb tudományos alapozottságú megoldása széleskörű, általános vízföldtani vizsgálatokat igényel. Ilyenek a mélyvizeknek a felszíni vizekkel való kapcsolata, a talajvízáramlás alakulása, a rétegvizek földtani tevékenysége, az éghajlat szerepe, a talajvíz kémiai alkata, ásványos gyógyvizek tanulmányozása. Mindezekben a kutatásokban, a Szovjetunióban nagy jelentősége van a földkéreg fiatal mozgásainak, a neotektonikai vizsgálatoknak is, mert ezek nélkül, nagy vízgyűjtő-medencék, csatornák és öntöző berendezések vízellátását biztosítani nem lehet.

Valamennyi szovjet földtani tevékenységben előfeltétel a pontos földtani térképezés. A térképezés is a legkorszerűbb módszerekkel történik. Ezek között látjuk a fotogeológiát s a rendszeres légi fölvételeket is.

Messzevezetne, ha a szovjetgeológia öt éves tervének rendelkezésekre álló szovjet akadémiai ismertetését, akárcsak kivonatossan is, folytatni akarnám. Az elmondott hézagos vázlattal csak a földtani kutatások minőségi kivitelezését kívántam érzékeltetni. A Szovjet példamutatásból ugyanis, bennünket nem a méretek, hanem főként a kivitelezés minősége, a kiteljesítés módja, érdekelhet. Ezt a tökéletes összehangoltságot, az étellel és a gyakorlattal való egybekapcsolódást, az elméleti vizsgálatok szükségességét, fokozott kötelezettségét és teljes értékelését kell nálunk követendő példaként tekinteni. Főlkészültségünk, szervezetségünk, szakmabeli létszámunk még messze van ettől. Folyamatban levő öt éves tervünk nagy haladást mutat ugyan, de még sok van benne a mult rendszertelenségéből, személyi tekintetek indokolatlan előtérbehelyezésével. Nagyot fejlődünk már eddig, de fejlődésünk nem forradalmi fejlődés, sokat visz még a mult tehertételeiből. Iparodjunk minél gyorsabban, véglegesen megszabadulni tőle. A szovjetpéldára való hivatkozással s annak követésére való figyelmeztetéssel mondhatom: há t r a n é z ő a r c c a l n e m l e h e t e l ő r e m e n n i !

A hiányok általános fölemlítésével, örömmel és meglelégedéssel mondhatjuk, hogy földtani kutatásainkban a tervgazdálkodás alapelveit és lényegét teljes mértékben megértettük és érvényesíteni tudjuk. Elméleti vizsgálatainkban is a népgazdaság szükségleteihez és kívánalmaihoz igazodunk. Tervkutatásainknak vannak már érdemleges eredményei is. Az elmúlt évben megindult alföldi térképező- és komplex-kutatásaink, mezőgazdaságunkban vízgazdálkodásunkban és nem utolsó sorban az Alföld negyedkori és jelenkori földtani alakulásának vizsgálatában olyan általános eredményeket jelentenek, amelyek méltón csatlakozhatnak a Szovjetunió mintaszerű negyedkori tudományos eredményeihez. Lehetőségeinkhez mérten, nagy teljesítményekkel dolgozunk kutatási területeken is. Kutatási tervünk mindenben megfelel a szovjetgeológia minőségi kívánalmainak. További eredményeink előfeltétele, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Földtani Bizottsága, az Állami Földtani Intézet, az Egyetemi Intézetek és a földadatainkhoz kapcsolódó kutatóintézetek, valamint a Magyar Földtani Társulat között, szerves kapcsolat és teljes egyetértés legyen. Kövessük a szovjet-tudományt, anélkül, hogy a nyugati tudományt elhanyagoljuk. A nyugatiakkal szemben mégis fokozottabban kell követnünk a szovjet tudományt, mert ennek tudományművelése, a dolgozók derűs szabad életének szolgálatában lett naggyá s mert a munka optimizmusára, a munkában való hitre s a munka szeretetére tanít, olyan optimizmusra, mely a célok elérésében nélkülözhetetlen hajtóerő.

A Magyar Földtani Társulat működése szorosban kapcsolódik népgazdaságunk földtani kutatási tervéhez. Szaküléseink annak végrehajtásából veszik tárgyukat. Szaktársaink ma már, mondhatjuk kivétel nélkül, tudatosan és készséggel követik a Magyar Dolgozók Pártjának reánk vonatkozó irányelveit. Átérezzük mindannyian, hogy nem magunkra hagyottan és munkánk figyelemreméltatása nélkül dolgozunk, hanem munkánk eredménye a népé, tudományunk az országépítés egyik alappillére s kormányzatunk figyelme rajtunk van, olyan értékeléssel és megbecsüléssel, amire a multban még kivételesek sem számíthattak. Munkaeszközök állandó javítása, munkalehetőségeink folytonos bővülése, Kossuth-díj és más jutalmazások, külső bizonyítékai ennek. Most, ettől a helytől megválva, úgy találok mégis, hogy a Társulat működésében megállapítható fejlődés és fölfogásbeli javulás mellett, sok még a véletlenül múlt esetlegesség, hiányzik még a tervszerűség és a szaktársak egy részének aktív bekapcsolódása is. A Társulat életműködését nem lehet egy-két vezető munkaképességére bízunk s attól függővé tenni. Az egyéni munkaképesség, sőt még a készség is, korlátozott, előbb-utóbb kihagyásra vezet, amit csak a kollektív munka tömegbehatásával lehet fokozni és tartósítani. A munkaegyüttes a csüggedőket lelkesíti, az elfáradókat magával ragadja. Új vezetőségünk választásánál legyen szabad mindezt tagtársaink figyelmébe ajánlani.

Szaküléseink, társulati életünknek és munkánknak gerince, oktató-nevelő-önművelő tevékenységünk nélkülözhetetlen ke'leke, az idők megnövekedett külső teendőivel új időrendi munkaszervezést igényel. Errevonatkozó kísérletezéseink

eddig még nem vezettek eredményre. Legsürgősebb teendők, hogy szaktársaink szétszórt működésében, a téli időszakban kongresszus-jellegű, egész napra vagy több napra terjedő ülés-sorozaton mindent föltárjunk és kölcsönös tapasztalatcserében szakmai vonalon értékesítsünk.

A Társulat működése még mindig százéves kereteket követ és nem tudott még alkalmazkodni a kongresszusi tárgyaláshoz. Vidéki üléseket nem tartottunk. Oktatási ankétünk is megvalósítatlanul maradt.

Tervszerű működésünk tekintetében szükséges volna, hogy foglalkozzunk szovjetmintára, tudományunk hazai történetével és annak kritikai kiértékelésével, nemkülönben kiváló szaktudósaink értékes munkásságának tudatosításával. Irányadó gondolatul vegyük azt, hogy mit szolgáltatót a magyar földtan vagy annak kiválóságai a földtan általános értékű megismeréséhez.

Egy másik társulati, kollektív munkatervül kínálkozik a földtani szaknyelv fejlesztése magyarossá tétele, mondhatnám kimunkálása. Állandóan visszatérő vesszőparipa, amelyen elérhetetlen felé lovagolunk! *Sztálin* legutóbbi nyelv-tudományi iránymutatása szerint „a nyelv szerszám, eszköz, melynek segítségével az emberek egymással érintkeznek“. Sokkal inkább áll ez a szaknyelvre, amely nemcsak eszköz, hanem kifejező módszer is a tudományos vizsgálatnak. Eredményeink most már nem magunknak, vagy néhány szakembernek szólnak hanem a legkülönbözőbb alapképzettségű szaktársainkon kívül, népünk egészére vonatkoznak. A szaknyelv tehát ne legyen fölösleges idegen szakkifejezések tömkelegévé telített tudálekos „tolvajnyelv“ hanem világos, egyszerű mondatszerkesztéssel tömören kifejezett fogalmazás. A szószaporítás nélküli, hosszadalmas körülírásoktól mentes forma, a kifejezés egyszerűsége, lényeges tartozéka a tudományosságnak. A hitelességnek, szakszerű bizonyításnak, nem szükségszerű következménye a terjengősség, epikus bőség, a „mindent közölni-akarás“. A legalaposabb megfigyelésnek mindent meglátni és följegyezni tartozó bősége, a leírásban nyomasztóvá válik bizonyító értéke ellaposodik. Kritikai értékelésünknek itt kell először érvényesülnie. A terjengősség, a határozott állásfoglalás felelőségének elhárítása!

Magunkra is vonatkoztathatjuk *Révai* Józsefnek a nemrég lezajlott írói kongresszuson tett megállapítását: „Az önkritika nem erős oldala íróinknak“. Hát még földtani szakíróinknak, — mondhatnánk! Nagyon jó szakirodalomra kell törekednünk. Azért, hogy neveljen, sugározza magából a tudomány mindenkorai színvonalát, árásszon világosságot maga körül, mely lidércfényként hív, csalogat és követésre serkent. Kritikára neveljük fiatalágunkat, mert e nélkül, szakirodalmunk nagy része halomra dönti mindazt amit haladásuk érdekében részükre nyújtunk. Haladó-forradalmi tevékenységre van itt szükség, amelynek a'apja a marxizmus-leninizmus, módszere a dialektikus materializmus, aminek tudatosítása nélkül megreked a tehetség, zavarossá lehet az egyénileg gyűjtött bármilyen gazdag szakmai tapasztalat is, ha nem tudjuk azt tömören megformulálni. Gazdag földtani szakirodalmunk legkimagaslóbb értékeivel lehetne ezt megdöbentően szemléltetnünk. Nem nevelhet, ne is tanítson az, aki szaktudását és tapasztalatait nem tudja kritikailag összefoglalni, általánosítani. Viszont ne általánosítson az, akiben az önkritika hiányzik s az elméletet kellő tapasztalattal alátámasztani nem tudja.

Szólunk itt már többször a Társulat oktató-nevelő szerepéről. Áldozatkészéget igénylő földadat, de az áldozatkészség a szocializmus egyik alapvető követelménye. Szaküléseink a kölcsönös tanítva-tanulásra és tapasztalatcserére vannak hivatva. Buzdítunk mindenkit, ne rejtse véka alá új megismeréseit, örömmel és köszönettel vesszük bármily kicsi legyen is, de csak ismétlések nélkül. A szocialista országépítés méreteihez képest földtani vonalon is nagy alkotásokra törekedünk, amihez minden téglára szükségünk van. Biztatásunk nem azt jelenti, hogy elsietett, megalapozatlan vagy halvaszületett üres elmélkedésekkel hozakodjunk elő, ilyeneket nem kérünk, de nem kell túlérlelni sem a dolgokat. A munka végleges lezárása előtt, a kérdések vizsgálati módszerének megismeréséből is okukni és javítani akarunk, nehogy a véka alá rejtettség záptojást eredményezzen. Tervgazdát-

kodásunk érdekében azt jelenti ez, hogy föladatainkkal időre el kell készülnünk, a munka iramát a minőség fokozásával kell növelnünk.

Tisztelt Közgyűlés! Mindenkor tárgyi értékelésre törekedtem, elítélő bírálat nélkül. Némi önkritikával is tartozom még. A Társulat nevelő szerepének kivételében, kezdő szaktársaink említett fejlődése érdekében, szovjetpélda nyomán gondosan ki kell válogatnunk szakirodalmunk példaadó jeleseit. Ugyanakkor különösen figyeljünk arra, hogy indulásukat ne nehezítsük elérhetetlennek látszó célkitűzéssel. A gyermek bátoratlan tipegését, ne az óriások csizmáinak mértföldjárásával mérjük. Önkritikámnak leg súlyosabb része ez, amit munkatársaim joggal hibáztattak bennem. Megnyugtató és melegségemű állíthatom, hogy gazt-gyomláló törekvéseimben, műbeli gyakorlati kertész-tapasztalatommal, az értékes palánták kímélésére mindig ügyeltem.

Három év előtt, váratlan kényszerhelyzetben hárult reám a Társulat vezetésének nehéz föladata, amelyre sohasem törekedtem s amelyre a közösségi munkából hosszú időn át kizárva, alkalmas nem is lehettem. A föladatot sokszorosán nehezítették a forradalmi átmenettel járó folytonos átalakulások, szerveződések és másirányú elfoglaltságok is. Kényelmetlen érzés egy elvállalt föladatnak megfelelni nem tudni, különösen akkor, ha ez a föladat régóta várt és szükséges forradalmi változás megvalósítása. Föladatom csak arra szorítkozhatott, hogy az átmenet nehézségeiben a Társulat életét fönntartsuk és az éltető szocializmusba újragyökeressük. Ha ez sikerült s százéves, sok vihart kiálott társulati tölgyünk, duzzadó életnedvkeringéssel, rendíthetetlenül áll, úgy köszönnöm kell azt elsősorban, három év alatt sokszor változó munkatársaimnak és a Társulat megértő tagjainak. Fönntartás nélküli, jövőbeli derűlátással valom: a Társulat a megvalósult ígélet-földjére eljutott már s részemre kettős öröm, hogy ezt a Társulaton belül megélhette. A Magyar Földtani Társulat fejlődése, a magyar olajkutatás biztató kilátású olajának hajtóerejével, szédítő iramúvá lehet. Többször jeleztem már, féltő, hogy a keretek meghaladják teljesítőképességünket. Ez reám vonatkozóan bekövetkezett. Ebből a menetből ki kell állnom hogy a Társulatot friss erőre bízva, folytatkozó erőmet más teendők elvégzésére összpontosíthassam.

A szükséges váltógazdaság érdekében, az egész Vezetőség s a Választmány fölmentését kérve, a Magyar Földtani Társulat második századának 3. rendes közgyűlését megnyitom.

Vadász Elemér